

Liao I-wu

KULKY A OPIUM

život a smrt na náměstí Nebeského klidu

MLADÁ FRONTA

Liao I-wu

KULKY A OPIUM

Život a smrt na náměstí Nebeského klidu

Mladá fronta

Vydání této knihy podpořilo Ministerstvo kultury České republiky.
Děkujeme.

© 2012 by Liao I-wu

Translation © Bohuslav Smil, 2014

ÚVOD

Před úsvitem 4. června roku 1989 zmobilizovala čínská vláda dvě stě tisíc příslušníků Osvobozené armády. Ti uzavřeli hlavní město Peking, obsadili centrum a rozpoutali tragédii, která otřásla celým světem. Počet obětí na životech nebyl dosud přesně vyčíslen.

Oficiální místa prohlásila, že „počet neúmyslně raněných“ nepřesáhl číslo 200.

Mezinárodní lidskoprávní organizace a místní obyvatelé odhadují, že „počet obětí“ se pohybuje kolem čísla 3000.

Desítky milionů obyvatel, pořádajících stovky demonstrací v desítkách čínských měst, se v tu chvíli rozprchly na všechny strany, jako když střelí do hejna vrabců. Zem zaplavily zatykače, desítky tisíc „politických vězňů“ skončily ve vězení a stovky tisíc „politických uprchlíků“ utekly do zahraničí.

Byl to bod zlomu v čínských dějinách. Chvíli poté padla Berlínská zeď, Východní a Západní Německo se znovu sjednotilo. Rudý Sovětský svaz se s rachotem rozpadl. Studená válka mezi Východem a Západem skončila. Začala se psát nová kapitola historie lidstva.

Svět je jako velmi úzká lávka

1

Bylo deset hodin dopoledne 2. července 2011. Ve městě Che-kchou na jihu provincie Jün-nan jsem překročil státní hranice a jako ve snách se potácel vietnamskou ulicí. Ještě jednou jsem se ohlédl k domovině a na mysli mi vytanula píseň:

Svět je jako velmi úzká lávka
dobře si však pamatuj
hlavně se nesmíš bát.

Je to stará lidová báseň rozšířená na břehu Středozemního moře, naučil mě ji jeden starý rybář z Evropy. Před pár lety přijel do Číny na výlet, potkali jsme se v Li-tiangu a hned jsme si padli do oka, naučil mě ji zpívat hebrejsky. Prý si ji za druhé světové války zpívalo mnoho Židů, když odevzdaně kráčeli do nacistických plynových komor.

Já do plynové komory nikdy nevešel. Prošel jsem rozpáleným Vietnamem, přestoupil ve Varšavě a přistál na letišti v centru Berlína. Vyplázl jsem jazyk a lízl si vzduchu, byl sladký. Svobodné ovzduší má sladkou příchut'. Peter Sillem, vysoký muž z nakladatelství S. Fisher Verlag, mě už z dálky vítal s otevřenou náručí. Oči mi zvlhly. Jak budu v cizí zemi, jejíž řeči nerozumím, vyprávět o lidech, které jsem za všechny ty roky potkal, a o událostech, které jsem zažil?

Před masakrem 4. června 1989 jsem byl básníkem a buřičem, rád jsem se toulal, občas se i popral, rád jsem si vymýšlel, nakecal jsem toho, až se mi od huby prášilo. Vyznamenali mě více než dvaceti oficiálními literárními cenami, říkal jsem si, je jen otázka času, kdy se ze mě stane světově proslulý básník. Pak mě ale za poezii odsoudili, šel jsem do vězení. Z romantické kůže básníka mě zaživa stáhli. Pak mě propustili. Jako by se během jediné noci zhroutil celý svět, byl jsem sám, opuštěný.

Masakr 4. června je dělicí čarou mezi světy. Před ní všichni svorně milovali vlast, za ní všichni svorně milovali peníze. A já byl propuštěný vězeň bez peněz, lidi na mě hleděli svrchu. Když jsem se vrátil domů, opětovné shledání s bývalou ženou, rodiči, sourozenci a starými známými probíhalo vždy v ledovém klidu, žádné vypjaté, srdceryvné scény, jak je známe z knih. Dcera se narodila půl roku po mém uvěznění, byly jí teď tři roky, a když uviděla mou holou hlavu, vyděšeně se rozbředla, utekla a schovala se za dveře, odkud tajně plivala mým směrem.

Vězňové bývají staří mládenci, někteří roky, jiní desítky let sukni ani nezahlédnou. A tak se po čase v žaláři stane sex nejčastějším tématem všech, idealistické politické vězně s vznešenými cíli nevyjímaje. Rozdíl je jen v tom, že když trestanci kolektivně masturbují a celá cela vzdychá a heká, političtí vězňové předstírají hluchotu nebo berou nohy na ramena. Jednou jsem spal na palandě nad jedním obchodníkem s bílým masem. Pokaždé, když dávali něco lepšího k večeři, tenhle chlapík pak vždy masturboval, někdy s takovou vervou a rozmachem, že jsem to už nahoře nevydržel a na výraz protestu poklepal na kovovou konstrukci postele. A ten chlapík zvedl hlavu, rukou pokračoval vesele dál a houkl na mě: Víš co? Když čepel nebrousíš, zrezaví.

Ohrnoval jsem nos. Nenapadlo mě, že až vyjdu ven, skutečně „bude rezavá“. Dlouho toužebně očekávané shledání s manželkou skončilo katastrofálně, ani jsme se pořádně nedotkli a byl konec. Žena se postavila a chladně se usmála: Nechtěla jsem to dělat, ale když ses zrovna vrátil, nemohla jsem odmítnout.

Zíral jsem tupě a nehnutě, uvnitř to ve mně ale vřelo a vířilo. Spěšně jsem se oblékl. Po třech měsících jsme se po jedné hysterické roztržce rozvedli. Tenhle svět je vskutku lidským peklem. Co si tu počne muž se silnou sexuální touhou, který neustále předčasně ejakuluje, podivín, jenž zaostává za ostatními? Kam tenhle kousek ostudného politického dědictví složí hlavu? Bývalí přátelé mi zvedli telefon jednou a víckrát ne, někteří mě jednou pozvali na večeři a víc se neukázali. Moje bývalá žena pracovala v redakci magazínu jednoho nočního podniku, obávala se, že by má holá hlava přitahovala pozornost a problémy, a tak mi koupila paruku a nutila mě, abych ji nosil. Jednou v noci, bylo už hodně pozdě a já o ni měl strach, jsem si nasadil paruku a vydal se do nočního podniku, abych ji vyzvedl a doprovodil domů. Hned u dveří jsem narazil na dva generální ředitele zpité pod obraz. Jeden byl hubeňour a druhý tloušťk, oba bývali dříve básníci, oba jsem znával. Založili jsme spolu undergroundový časopis, společně jsme si utahovali z komunistické partaje. Jistě, oni dva milovali vlast víc než já, v době studentských demonstrací v roce 1989 dokonce běželi na kampus, četli tam do tlampačů politické básně proti korupci a večer 4. června se odhodlaně vrhli na čchengtuské náměstí Tchien-fu na pomoc studentům čelícím ozbrojenému zásahu. Nesli jim vodu a jídlo, zraněné pomáhali dopravit do nemocnice.

Poznali mě. Tlustoch mi trhnutím stáhl paruku z hlavy: hele, maskovaná kontrarevoluce! Hubeňour se přidal: jednu slečnu pro kontrarevolucionáře! Polil mě pot. Oni dva se jen halasně řehtali a táhli mě na privát.

Kolem se hned shlukla děvčata, rozeznělo se karaoke. Tlustoch vytáhl portmonku, a jako by rozdával cukrátky, každé nadělil sto jüanů spropitného. Hubeňour se mě zeptal, jestli ještě píšu básně. Už ne, nejde mi to, povídám. Kdybys psal, hubeňour na to, mohl bys změnit styl a téma, napsat ódu na noční podniky, na noční život v Čcheng-tu, na krásu našich žen, na chuť ostré polívky, pod pseudonymem bychom ti to u nás v magazínu vydali, víš, v té příloze, jak ji tvá žena šéfredaktoruje.

Nechápal jsem nic: bývali jste chudí básníci, ani na sklenku lepšího alkoholu jste neměli, jak se z vás stali mrknutím oka boháči? Takový velkolepý podnik, jen roční nájem tu musí dělat přes sto tisíc jüanů.

Půjčka, brácho, povídá tloušťík, stačí nebýt skoupý, v bance mít známého, když prachy dojdou, barák i vybavení zastavíš. Škoda jen, že nemůžu zastavit i holky.

Od chvíle, kdy Teng Siao-pching podnikl svou jižní cestu, poučil mě hubeňour, socialismus už neznamená chudobu. Demokratické hnutí nám nevyšlo, zato prachy se sypou na zavolání!

Tu noc, když jsem se s ženou vrátil domů, jsem se neubránil povzdechu nad rychlostí, s jakou občané naší země obrátili kormidlo. Změnu, která se udála s tloušťíkem a hubeňourem po 4. červnu 1989, bylo možno nazvat převratnou. Moje ex mi na to řekla: Závidíš? Jestli jsi chlap, uděláš všechno proto, abys ty roky dohnal.

Spolkl jsem slova na jazyku. Tu noc jsem oka nezamhouřil. Bylo to vprostřed zimy, bál jsem se rušit svou ex ve spánku, tak jsem si sedl na balkon a dlouho jen tak koukal, pak jsem vytáhl bambusovou píšťalu. Bylo mi ale tak těžko u srdce, že jsem ji nedokázal rozezvučet. Nachladl jsem. Druhý den jsem uprostřed hrozného kašle sedl a napsal dopis své dlouholeté kamarádce Liou Sia, ženě známého politického vězně Liou Siao-poa, ve kterém mimo jiné stálo:

Problémy všude, kam se podíváš. Bývala mi tak důvěrně blízká, a proměnila se v ženu, která by snad i vraždila bez mrknutí oka, pak je tu problém s výživným a pak to mlčení starých známých, se kterými si už nemáme co říct. Říká, že je jí už třicet a nemá žádné zázemí, že musím vydělávat peníze a zabezpečit dceru. Pohrdá naší minulostí a nejvíc nesnáší, když hraju na píšťalu, a tak nehraju. V hloubi srdce ji pořád miluju, ale neumím ji milovat způsobem, jakým ona potřebuje.

Když jsem sám doma, často mluvím sám se sebou, měním hlas dvou nebo tří lidí: „Máš se?“ „Ser na to!“ „Co je?“ „Kurva!“ „Seš normální?“ „Prase!“ „Jsem ženatej!“ „Do bordelu!“ „Prachy, prachy a zase prachy!“ „Ať žije revoluce!“

Zvuk píšťaly je měkký, jen vprostřed noci se stává tenoučkým ostrím nože. Liou Sia, přítelkyně moje, je možné, že přijde den a já nebudu moct dál hrát? Bojím se, opravdu se bojím, že přijde den a já už nebudu moct dál hrát.

Ten dopis je datován 26. března 1994. Chvíli poté jsme se s ženou nadobro rozešli, odstěhoval jsem se na druhý konec města k rodičům, jako když jsem byl malý, starali se o mě a vařili mi. Často jsem v kapse neměl víc než pár drobných, neodvažoval jsem se ani ven. Bratr, ten nejstarší, mi půjčil deset tisíc jüanů, zaplatil jsem tím dlužné výživné na dceru — narodila se asi půl roku po mém uvěznění, dnes je jí už jedenadvacet, čas strávený se mnou však dohromady nedá víc než dva měsíce.

3

Začal jsem se toulat světem, živil se po hospodách hraním na píšťalu. V každé volné chvílce jsem tajně psal svou zpověď z vězení. Staré časy, ta doba před 4. červnem se ode mě postupně vzdalovala. Tichý proud neuslyšíš, čas ubíhal v marnosti, měl jsem pocit, že jsem největší chudák na světě. Dokonce i tajného přemohla lítost nad mou osobou, našel mi stánek, a že mám prodávat oblečení. Říkám, že neumím prodávat oblečení. To je jednoduché, to umí každý, tvrdil mi. Vezmu tě na tržnici u severního nádraží, tam za velkoobchodní cenu nakoupíš pár kalhot a trik, mají i značkové, odneseš si je, postříkáš vodou, vyklepeš, vyvěšíš a jsou jako nové. A když je ještě vyžehlíš, i falešné budou vypadat jako pravé. Jen se nesmíš bát se zákazníky usmlouvat dobrou cenu, když budeš dobřej, kalhoty za deset střelíš nejmíň za padesát nebo za stovku a je z tebe boháč natotata. Namítl jsem, že zákazník není hlupák. On že i kdyby nebyl, musíš se na něj jako na hlupáka dívat, obchod není nic jiného než psychologická válka. A když to rupne a pravda vyjde najevo, co pak? I kdyby tě chytily při činu, musíš zatloukat. Kdyby někdo spustil povyk a chtěl dělat skandál, zavolej mi. Trpce jsem se usmál, na takový obchod já nemám. Ale máš, stál na svém, je to hračka, prašulky se ti budou vydělávat samy, uvidíš. Zařídím ti, abys první dva roky nemusel platit nájemné za stánek. Až se ti začne dařit, musíš kout železo, dokud je žhavé, zařídiš si síť obchodů, do pěti let si otevřeš třeba deset krámků, do deseti let jich budeš mít padesát, bude z tebe špičkovéj obchodník s módou okresního kalibru. A když budeš chtít ještě vejš, sebereš pár námezdních dělníků, rozjedeš manufakturu na padělky světových

značek a budeš je lacino prodávat do světa. A hned je z tebe generální ředitel mezinárodního podniku, bez kterého by Západáci chodili bez gatí. Rozesmálo mě to, ale jen co jsem zavřel rozchechtanou pusou, pocítil jsem stud.

Tu noc jsme si přitukávali až do rána, byli jsme oba na maděru, chvíli ve svorném objetí kolem ramen, pak zas proti sobě jako dva kohouti. Svítalo, když jsme se rozcházeli. Liao, brachu, ještě o tom popřemýšlíš? Není o čem, řekl jsem, ty si jdi svou cestou dlážděnou, já musím přes svou úzkou lávku.

Mou úzkou lávkou, kulatinou přes propast, bylo psaní na zapřenou. Ani ve snu by mě nenapadlo, že zhruba za rok, jednoho poklidného odpoledne, mi ten samý tajný alias kumpán z mokré čtvrti vtrhne s celou bandou do bytu, oznámí, že se jedná o „právní opatření“, prokáže se služebním průkazem, přečte příkaz k domovní prohlídce a pak mi píd' po pídí prohlédají postel, stůl, strop, podlahu a každý koutek, o které běžně ani nezavadím. Otevřeli každý šuplík. Každou kapsu vysypali. Přes hlasité protesty mého hlídacího psa Nefritové tlamy převrátili i jeho pelech vzhůru nohama. Na místě zabavili všechno, co mělo písemnou podobu, od dopisů, poznámek, oznámení Hledá se pes až po téměř dokončený rukopis *Mého svědectví*.

Podepsal jsem seznam zabavených důkazů. Pak mě policisté odvezli na nejbližší stanici, kde mě až do noci vyslýchali. Ten, co chtěl, ať prodávám kalhoty, mě pak vyprovodil ke dveřím, potrásl mi pravicí, poplácal po rameni a přikázal, „tenhle měsíc nikam nejezdí“.

Několik set tisíc znaků bylo fuč! Vyčerpaně jsem padl na postel a nejvybranějšími výrazy jadrné s'čchuanštiny jsem si spílal. Pak mi nezbylo než začít znovu. Nikdo mě nepolitoval, všichni ve svém vyměřeném čase zápasíme o přežití, nikdo nepovažoval takovou prkotinu za něco, co je hodno soucitu — snad jen nebeský stařec tam nahoře už se na to nemohl dívat a seslal mi andělskou dívku jménem Sung Jü, jemné mluvy a něžných projevů, aby stála při mně a pomohla mi projít nejtěžšími dny mého života — jen díky ní jsem pomalu začínal fungovat jako chlap. Ale duše ne a ne se zahojit — v tomhle směru jsem pořád stríkal předčasně. Byl jsem náladový, chvíli jsem se vznášel v oblacích, pak mě zase přepadl nebývalý vztek nebo smutek, když jsem

hrával po hospodách, někdy teskně, jindy bouřlivě, jednou jsem se rozohnil tak, že musela zasahovat policie, protože jsem rozbil jinému opilci hlavu.

Protloukal jsem se všelijak, nejčastěji byli mými společníky bezdomovci, jako bych se propadl do bezedné propasti, nemohl jsem nalézt směr, neuměl jsem se osvobodit. Když je člověk svým vlastním vězněm, nemůže být svobodný — to mi řekl můj učitel hry na píšťalu, ale kde mu byl tou dobou konec? Začal jsem se utápět v alkoholu, nadával jsem na stát, na policii, na Teng Siao-pchinga, Li Pchenga, spílal jsem i čínské elitě a zahraničním demokratickým aktivistům, milionům lidí, kteří v roce 1989 vyšli demonstrovat do ulic. Proč jen jsem tehdy 4. června za úsvitu recitoval *Krveprolití*? Stálo mi to za to? Kdybych byl mrtvý, měl bych klid, ale žiju, živuším jako čokl bez šance na zlepšení. A to máš za to, že jsi recitoval *Krveprolití*!

Tajná policie za mnou dál chodila na návštěvy. Netušil jsem, jestli mi domů nenainstalovali odposlech a teď nevědí o každém mém kroku, o všech, s nimiž se stýkám, i o mých snech. Jestli mě nemají v hrsti. Často se mi zdávalo o útěku, létal jsem vzduchem, utíkal v podzemí, máchal jsem pažemi, jako by mi narostla křídla, budil jsem se zpocený a zadýchaný. Zvykl jsem si spát jako plod schoulený do klubíčka na co nejmenším prostoru, ještě menším, jako bych se tak mohl vrátit matce do dělohy. V děloze bych unikl jejich pronikavému pohledu! Sung Jü spící vedle na polštáři mě často budila a brala mě do náruče jako matka. A pak přišel další bílý den, strašný jako zlý sen.

Liou Siao-po mi z Pekingu poslal fax, znaky nebyly dobře čitelné, byla to petice za „pravdu o 4. červnu“. Aniž bych si plně uvědomoval dosah, podepsal jsem a odeslal petici zpátky. Dva dny poté mě už, stále ještě ne zcela při smyslech, odváděla tajná policie. Na dvacet dní mě zavřeli v hostelu Veřejné bezpečnosti. Sung Jü venku běhala po známých, nakonec jsem se vrátil domů. Přivítala mě větou: Když to tak půjde dál, máme nějakou budoucnost?

Neměl jsem, co jí na to říct. Vybavily se mi ale verše anglického básníka Dylana Thomase: tragédie celého světa se jako sníh snášely na jeho bedra...

Od té doby uběhlo několik let a já se seznámil s Ting C'-lin, matkou jednoho ze zavražděných během masakru 4. června. Vyslechla můj příběh a řekla, že patřím mezi šťastlivce.

Po dalších letech jsem poznal malíře Wu Wen-tiena, ani nečekal, až svůj příběh dopovím celý, a prohlásil, že patřím mezi ty šťastné.

Oproti obětem na životech patřím mezi ty šťastné, připustil jsem.

Kdepak, i ve srovnání s těmi, kteří přežili, patříš mezi šťastlivce, říkali oni.

Jediný syn profesorky Ting C'-lin, Ťiang Ťie-lien se jmenoval, byl v roce 1989 středoškolák, bylo mu teprve sedmnáct let. Nechal se strhnout vlnou vlastenectví a vrhl se do pouliční politiky. V noci 3. června ho kulka zasáhla do hrudníku a vnikla do srdce, už se jej nepodařilo zachránit. Zahynul. Rodiče stíženi těžkou ranou se rozhodli veřejně vystoupit a podat zprávu celému světu. Po jejich vzoru se pak objevovali další a další rodinní příslušníci, a tak vzniklo Hnutí matek Tchien-an-menu. Je to už více než dvacet let, téhle zemi stále vládou kati a matky a otcové, jejichž děti se staly oběťmi masakru, pomalu stárnou nebo i umírají pod dohledem tajné policie.

Wu Wen-tienovi bylo v roce 1989 teprve devatenáct, byl stejná generace jako syn profesorky Tingové. Ani on nedbal rad svých rodičů a v noci 3. června šel demonstrovat do ulic, ale měl štěstí, kulka ho nezasáhla do srdce, jen škrábala na hlavě. Plný spravedlivého hněvu zveřejnil svůj projev „Odplata za krveprolití“ a skončil na mnoho let ve vězení.

Wu byl prvním z demonstrantů z Tchien-an-menu, se kterými jsem dělal rozhovor. Oficiální místa nás nazývala „výtržníci“, začal svoje vyprávění. Ten večer bylo v ulicích nejméně několik milionů „výtržníků“, kteří se s holýma rukama ocitli proti plně ozbrojenému vojsku. Nejprve přijížděly tanky a obrněné vozy a razily cestu. Když se jim do cesty postavily zátarasy, rovnou je převálcovaly. Pak přišla střelba, odevšud se ozývaly výkřiky a řev, s kulkami se objevily kaluže krve, lidé se káceli jako podťaté stvolý při žni.

Na Západě znají všichni Wang Wej-lina, mladíka, který zcela sám uprostřed silnice zastavil kolonu tanků. Soptily jako obrovští prdící brouci, chtěly ho objet, ale nešlo to, ten člověk jim zablokoval cestu. Ty jsi z oceli, já z masa a krve, tak jen pojď, převálcuj mě, ty svině! Tenhle záběr se zapsal do dějin, protože ho náhodou zachytil zahraniční novinář. Prý když prezident Bush viděl, co se v Pekingu děje, neubránil se slzám. Ale tu noc bylo v čínských ulicích nespočet Wang Wej-linů, které žádný objektiv nezvěčnil.

Spisovatel Čeng I, který uprchl do USA, napsal ve svých memoárech: 3. června 1989 v devět hodin večer obklíčila armáda na široké Západní třídě Věčného míru nedaleko mostu Mu-si-ti dav lidí, kteří se chytili za ruce a společně vytvořili lidskou hradbu tlustou tři sta metrů, jež se vzdouvala jako vlna a duněla ohlušujícím skandováním. Vojska proti nim postupovali s přilbami a štíty a divoce kolem sebe mlátili obušky. Lidé odpovídali kamením a pomalu ustupovali. Kolem desáté večer byli zatlačeni na most a oddělení parkujícími auty fungujícími jako pouliční barikáda. Vojska se neodvážili obejít vozy a přímo zaútočit na dav, a tak je v první linii vystřídalý tanky.

Jiný očitý svědek zaznamenal: jeden z tanků se rozjel proti trolejbusu, který blokoval přístup na most. Ve chvíli, kdy měl tank do trolejbusu narazit, se asi tisícovka lidí, pod taktovkou několika mladíků stojících na vyvýšeném místě, na „raz, dva, tři“ jako mohutná vlna vrhla proti trolejbusu z druhé strany. Vozová hradba pod náporu tlaku z obou stran hromově zapraskala, ale zůstala stát uprostřed mostu. Útok tanku byl odražen, dav vítězně řval. Měření sil pokračovalo, začalo vždy vzteklým hučením tanku, pak se obě strany současně vrhly proti vozové hradbě, scéna vrcholila a končila ústupem tanku a vítězným pokřikem davu... To se opakovalo znovu a znovu. Pak armáda začala do davu házet slzný plyn. Granáty létaly přes hradbu vozů a vybuchovaly vprostřed davu. Dráždivý kouř se valil ulicí a lidé se museli stáhnout. Tanky se znovu rozjely na plný plyn a narazily do barikády, prásk, prásk! Zdeformovaly dva trolejbusy a ve vozové hradbě se objevila trhлина široká asi dva metry. Tanky opět zacouvaly a ve chvíli, kdy chtěly znovu udeřit, se na tisíc studentů a demonstrantů vrhlo vpřed, společně dotlačili

nabourané vozy na jejich původní místo a trhlinu vyplnili. Vlastním tělem a s nasazením života chránili otřásající se barikádu vozů, odolávali ocelovému útoku...

Čeng I dále vzpomíná: Nad ránem 4. června postupovala třídou Věčného míru od západu skupina občanů ve snaze dostat se na armádou obklíčené náměstí Nebeského klidu na pomoc studentům. Severně od budovy Lidového shromáždění narazili na vnější kordon vojáků. Zformovali lidskou hradbu a s písni na rtech postupovali vpřed. Pokaždé, když je střelba rozehnala, se opět zformovali do šiku, opět zpívali a postupovali vpřed. Pokaždé padlo mnoho lidí, ale pokaždé se přidávali další a další, nakonec došli až k vojenské formaci. Za svítání vyjely z náměstí tanky, zatarasily třídu Věčného míru po celé šířce a s ohlušujícím duněním se rozjely proti davu.

V tu chvíli se jeden neohrožený jako první položil na silnici, ostatní jej následovali. Ve vteřině ležela na zemi stovka lidí, temný ležící pruh lidských těl přes celou širokou třídu.

Ani tváří v tvář hrozbě valících se pásů se nikdo nezvedl a neutíkal. V tomto střetu s neohrožeností a odvahou ocel prohrála. Tankisté prudce brzdili, „ulice se ocitla ve varu, otočné věže tanků zacílily vpřed“. Pak vypálily slzné granáty, aby rozehnaly dav. Ve zběsilém úprku před dusivou žlutou mlhou zůstalo pod pásy přes deset lidí. Pět mladíků rozdrtily tanky na jihozápadním rohu křižovatky Liou-pu-kchou, dva z nich skončili pod pásy i se svými bicykly, zbyla z nich krvavá kaše ve zahýbaných drátech.

Diktatura zvítězila. Na závěr se ukázal popravčí Teng Siao-pching a vyznamenával všechny ty, kteří se podíleli na stanném právu. Rozehnaní „výtržníci“ jeden za druhým končili v síti, další a další „těžké zločince“ přiváděli v okovech na popraviště a veřejně stříleli. Já patřil mezi ty šťastné, říká Wu Wen-tien, dostal jsem jenom sedm let. Spousta „násilníků“ mého věku, většinou obyčejných dělníků, rolníků nebo prodavačů, vyšla do ulic zatarasit cestu tankům. Soudci je pak bez mrknutí oka soudili za „násilné výtržnosti a drancování“, mnozí si odseděli léta v žaláři. Chudáci, do vězení šli jako panici, ani líbat neuměli, ven se dostali

až na sklonku středního věku. Nevěděli, jak to chodí ve společnosti, nevěděli, jak se chovat k ženám, neměli jak si vydělávat na živobytí, co jim zbývalo? Dospělí chlapi a museli žít se starými rodiči z jejich důchodu. Někteří se dokonce báli chodit ven, všechno se za tu dobu tak změnilo, co kdyby se ve vlastním městě ztratili, ještě by se jim lidi smáli.

Ostatně, vždyť i já jsem se jednou ztratil ve vlastním městě. A tak, v letech následujících po roce 2005, jsem se spolu s Wu Wen-tienem zařadil mezi outsidersy, které zuřivě se rozvíjející ekonomika čínské diktatury odsoudila k zapomnění.

5

Tajně jsem léta sbíral rozhovory. Spoustu z nich, spoustu detailů neuvěřitelných příběhů ale nemohu zveřejnit, protože si to lidé nepřejí nebo chtějí zapomenout. Už 4. června se začalo pronásledovat a zatýkat, další lidé umírali na následky bití. Z prvních osmi „výtržníků“ odsouzených k smrti za zapalování aut jich sedm hned na místě popravili. Jediným přeživším byl metař Wang Lien-si, kterému uznali „těžkou mentální poruchu“ a odvolací soud mu zmírnil trest na doživotí. Ve vězení strávil osmnáct let. Nedlouho poté, co vyšel na svobodu, se Peking začal chystat na olympiádu, zbourali mu dům, neměl kam jít, a tak ho z místního úřadu poslali do blázince. Očitý svědek vídával Wang Lien-siho přespávat venku na ulici a hrabat se v popelnicích, kde hledal něco k snědku.

Pak byl ještě jeden, Lu Čung-šu se jmenoval, taky přede všemi podpálil auto, rozzuřený voják ho málem ubil k smrti. Wu Wen-tien mi vyprávěl, že ho naložili do tanku a odvezli rovnou do vazby. To už z něj byl idiot, ale nikdo nevěděl, jestli tím bitím, nebo jestli byl takový už dřív. Celé tělo měl fialové, ani kousek kůže na jeho těle nezůstal netknutý, stolici a moč nedokázal udržet, kalhoty si nesundával, pouštěl to rovnou. Chodil jako náměsíčný, nikomu neodpovídal, s nikým nemluvil. Později záhadně „zmizel“, podobně jako světoznámý tankový hrdina Wang Wej-lin. Nikdo netuší, co se s ním stalo.

I když jsme mluvili o všem možném i nemožném, téma sexuálních problémů nemohu zařadit do osobních zповědí. Když se baví dva svobodní mládenci, kteří si odseděli své, přirozeně přijde na řadu zmínka o ženách. Zapomnětlivost vystrídá ukonejšená sdílnost, ale jakmile si zpovídaný vzpomene, že je stále zapnutý diktafon, uhladí si šaty, posadí se zpříma a zapřísahá mě, že „soukromé problémy se nesmějí dostat na veřejnost“.

Odhadem šly kvůli nepokojům ze 4. června do vězení desetitisíce lidí v celé Číně, v Pekingu to bylo několik tisíc. Nejvíce bylo asi mladíků, podobných jako Wu Wen-tien, paniců bylo skutečně nemálo. Kvůli tomu, že si léta museli odpírat sex, někteří i dvacet let, všichni se po propuštění na svobodu potýkali s problémy.

Chlapi ve středním věku sužovaní předčasnou ejakulací a impotencí. Běžná doba uzdravení se pohybovala mezi půl rokem až třemi lety. I takovému Wu Wen-tienovi trvalo přes dva roky, než se zcela zbavil impotence. Studoval jsem umění, vyprávěl mi, a když jsem vyšel ven, dostal jsem práci v reklamní agentuře. Jsem jeden z mála „násilníků“, kterým se docela daří. Často jezdím na služební cesty, bydlím v hotelech, kde se to kráskami jen hemží, ale hlavou mi pořád vířilo, jestli mě nesledují, jestli mě nezatkou za chození s prostitutkami. První líbání bylo katastrofa, holce jsem prokous ret, navíc jsem se hned udělal, měl jsem celý kalhoty mokrý. Ta frustrace, ta lítost, čím jsem to víc chtěl, tím to bylo horší, ne a ne se postavit. Celý večer jsem jen nasucho valil bulvy. Holka byla trpělivost sama, hladila mě a uklidňovala, málem jsem se rozbřečel, nejradši bych si nafackoval. Pak odešla a už se nevrátila.

Všechno bylo špatně, nic nefungovalo.

Když jsem na ulici uviděl nějakou jen trochu sexy kočku, vždycky jsem měl sto chutí jít za ní a oslovit ji, ale podvědomě jsem váhal, co když to nepůjde? V jednom hotelu v Čchung-čchingu jsem si nabrnkl servírku, božínku, ta měla kozy! Jen co jsem zavřel dveře od pokoje, už jsme byli na sobě, vyskočila a objala mě nohama kolem pasu, ztratil jsem kontrolu, v kalhotách se mi pár vteřin mrskal a hotovo. Kurva! Holka byla celá mokrá a nadržaná a já už byl kurva hotovej! Ten její pohled, zatnuté zuby, to by žádnéj chlap nesnesl. Ale co sem moh dělat, se svěšeným ocasem jako spráskanej pes, chvíli sem se o něco snažil, zdálo se,

že se mi vrací síla, ale zas nic, pokus ztroskotat. A pak procedila mezi zuby: Budižkničemu!

To je horší než všechny tresty od komoušů!

My že jsme k ničemu? A co všichni ti papaláši, pracháči, cynikové a frajeři, ti jsou co k čemu? Proč jsme šli za katr? Co jste dělali venku vy, zatímco jsme seděli? Hrabali jste si a šukali, co? A když jste si dost nahrabali a dost si zašukali, budete nás jebat, že jsme k ničemu?

Svět se změnil k nepoznání.

To já už nejsem úplně normální. Nejsem schopen akce, ještě se lituju a zlost si vylívám na chudákovi holce. Před nedávnem jsem se procházel u Přední brány Čchien-men v Pekingu s chlapíkem, co právě vyšel ven, Červík se mu říkalo. Smrákalo se, v ulicích bylo plno lidí. Vtom se před námi objevila slečna, dlouhé vlasy zavlály, zůstala po ní ve vzduchu viset sladká vůně, ale hlavně ten její zadek, kulaté půlky, jak ty se zavlnily. Já byl ještě v pohodě, už jsem nějaký ten rok venku a už jsem viděl ledacos. Ale chudák Červíček, kterému bylo přes čtyřicet, odvážný Červíček, který tehdy 4. června, když na nás mířili a vzduchem litaly kulky, vylezl na střechu auta a mluvil k ostatním, tenhle Červíček byl najednou celý bez sebe, oči mu málem vypadly z důlků, nejradši by si tu zadnici přitáhl zpátky. Normální člověk nepochopí ten šílený pocit hladu. Až když slečna zmizela v dálce, Červíček se probral z vytržení a pošeptal mi do ucha: No co, Wu, stejně jsem impotent.

S Červíčkem jsme se potkali, Wu Wen-tien seděl vedle a dodával mu odvalu, Červíček váhal, váhal a nakonec rozhovor odmítl. Býval vojákem, plný vlasteneckého cítění. V předvečer 4. června, na místě, o kterém mluví ve svých pamětech Čeng I, u mostu Mu-si-ti na Západní třídě Věčného míru, z vyvýšeného místa dirigoval střety davu s tanky. Pak ho někdo práskl, vojáci ho zatkli a za „podněcování ke vzpouře“ dostal podmíněný trest smrti. Nedlouho poté, co se dostal do vězení, se s ním manželka rozvedla, děti odešly. Po letech, když ho konečně propustili na svobodu, zůstal sám jako kůl v plotě. Šel bydlet do jednopokojového bytu k osmdesátiletým rodičům. Práce se shání moc těžko, řekl. Kdybych ti poskytl rozhovor a dozvěděl se to můj šéf, okamžitě mě vyhodí.

A co děláš?

Nejdřív jsem na ulici před obchodákem hlídal zákazníkům bicykly. Byla za to almužna, a když v zimě sněžilo, člověk musel pořád podupávat, aby neumrznu. Pak jsem se přes kamarády dostal do lázní jako uklízeč. Čistím záchodky dnem i nocí, ale aspoň mám konečně jakž takž stálý příjem. V osmdesátých letech bylo nočních podniků poskrovnu, do kin a do barů chodila vesměs verbež, přinejmenším floutci, co neměli nic pořádného na práci. V devadesátých letech se povolilo ekonomice a s tím i poklopcům. Chodit do podniků za holkama bylo běžný. Na počátku jednadvacátého století je nočních podniků jako máku, lázně se zase dostaly do kurzu. Pití, ženy a zpěv, madžong, koupele, masáže zad a nohou, služby všeho druhu, co si jen zákazník přeje. Zpočátku bys možná nevěděl, čím seš, přijde slečna, řekne ti, ať se svlíkneš do půl pasu, nejprve běžná masáž, pak masáž s hvězdičkou, odhalená stehna, nahá břítka, pořád to máš před očima, komu by se nepostavil? Je to doupě hříchu a já v tom doupěti umývám hajzly. Dveře se s papaláši a pracháči netrhnou, slečnu pod paží, arogantně se naparujou, a já se ukláním a podávám jim toaletní papír. V devětaosmdesátém v době studentského hnutí všichni podporovali studenty v boji proti korupci. Požadovali jsme, aby rodiny vysokých úředníků přiznaly šedé příjmy, šedé majetky, chtěli jsme ozdravení země. A dnes, zkorumpovaní úředníci a nenažraní byznysmeni zaplavili zemi, běžní lidé žijou v hrozných podmínkách, společnost je džungle a já, který za čínskou demokracii zaplatil krutou daň, musím těmhle lotrům posluhovat.

Ty tedy zakoušíš, Červíčku.

Jednou přišli na záchod dva pracháči, do půl těla nazí, a poznali mě, vypadali překvapeně, to je přece Červíček! Já jsem malej Chaj od sousedů, ten večer 4. června jsme spolu šli proti tankům, pamatuješ? Měl jsem štěstí, tehdy jsem proklouzl a ztratil se v davu, pak jsem se zašil doma, dokud to nepřešlo. Neměli žádný důkazy. Jenom jsem musel u nás v práci projít šetřením a tím to zhaslo. O něco později se Teng Siao-pching vydal na svou slavnou inspekční cestu na jih. Když nemůžeme milovat vlast, poslechněme volání Strany a pojďme se stejným nadšením vydělávat prachy. Dal jsem se na potravinářství. Šunty prodáváme jako lahůdky, mrtvá prasata vydáváme za živá, vydělávám těžké prachy. Stačí nevzpomínat na 4. června, nerozdírat jim staré rány a každý může

bohatnout. Ach, Červíčku, kam ses to propadl, kde je tvá tehdejší odva-
ha? Lidský osud je nevypočitatelný.

6

Osud Červíčka není z těch nejhorších, když bereme v potaz všechny ti-
síce uvězněných odpůrců vojenského zásahu 4. června, kteří se už do-
stali na svobodu. Jak říká Wu Wen-tien, aspoň se stačil oženit a ochutnat
postelové slasti, než se dostal do vězení. To jeden mladík, říkalo se mu
Kocourek, dvaadvacet mu bylo, v noci 4. června házel cihly a několikrát
trefil nějakého vojáka do hlavy, chytili ho a dostal doživotí. Ven vyšel
v devětatřiceti.

Pořád jsem byl panic! Kamarádi, kteří pro mě přijeli, mi opakovali,
panic ve čtyřiceti, to je dneska vzácný druh.

Masturboval jsi?

Já ani nevím, jak se to dělá. V osmdesátých letech jsme byli všichni
nevinátka, mí rodiče byli ve Straně, pokrokoví pracovníci. Jak by mohl
syn členů Komunistické strany masturbovat?

Ale byl jsi v lochu.

Já tam byl za zločin z vlastenectví. Nemohl jsem mít přece jako nor-
mální trestanci pořád ruku v kalhotách. Jednu sobotu večer, když se
všichni vězni scházeli na seriál, dávali zrovna hongkongský, kde byla
postelová scéna. Vězeň za mnou nevydržel, potáhl kalhoty a vzrušeně
mi funěl za krk. Ani jsem se nenadál a ucítil jsem cosi na zadku, sáhl
jsem si tam a celou ruku jsem měl lepkavou. Fuj! Otočil jsem se, chtěl
jsem mu jednu ubalit, ale ovládl jsem se. My byli političtí vězňové, ne-
mohli jsme se takhle snížit.

Dobrý!

Jaký dobrý? V izolaci od okolního světa jsme si představovali, jak to
vypadá venku, nikdy by nás ale nenapadlo, že by se k nám lidi nemě-
li chovat hezky. Pak ale zjistíte, že jako mávnutím kouzelného proutku
všichni otočili. Všichni mě litovali, vymývali mi mozek. Ani ve vězení
se komunistům nepodařilo mi vymýt mozek, a teď pár větiček stači-
lo k tomu, že jsem se málem složil. Notně posílnění alkoholem jsme se

rozhodli, že mě zavedou někam, kde se můžu zbavit panictví. Jako loutku mě tahali od čerta k ďáblu nočními ulicemi sem a tam, do uličky červených luceren. Až později jsem se dozvěděl, že to bylo vyhlášené místo prostituce, přes den tiché a klidné, okna a dveře pevně zavřená, ale když nastal večer, ulice ožívala, rolety letěly nahoru, najednou tu bylo „kadeřnictví tří sestřiček“ nebo „u dvou paniček“ a tak dále a tak dále. Před dveřmi postávaly silně nalíčené slečny a vítaly zákazníky. Kámoši se o mě chtěli dobře postarat, od těch nejšpinavějších dveří jsme odešli, nejagresivnější slečny zahnali, vybrali mi místo vzadu v uličce, které vypadalo docela klidně. Byl jsem strašně nervózní, nikdy jsem to nedělal, v hlavě mi hučelo. Všude bylo tolik slečen, teda asi bych měl říkat mladých paní, některé vlastně ani mladé nebyly, promenádovaly se sem a tam s prsy téměř odhalenými. Neodvažoval jsem se na ně dívat. Jen co jsme vešli, nahrnuly se kolem nás. Kámoši je mírnili, nene, my chceme vážně jen umýt vlasy, akorát tady mladej potřebuje řádný servis.

A tak vyšla bordelmamá, přes padesát jí mohlo být, nechala nastoupit slečny do dvou řad, ať si vyberu.

Byl jsem úplně mimo, ruce se mi třáslly. Chtěl jsem se otočit na podpatku a utéct, ale kámoši mě zadrželi. Prý že musím. Jinak jak se prý chci stát právoplatným členem společnosti, jak si chci v budoucnu najít ženu.

Tak jsem si vybral jednu, co vypadala ne moc protřele. Dovedli nás do takzvané „svatební světnice“, nebyla o moc větší než psí bouda. Zamkli jsme dveře. Když jsme osaměli, dostavil se přirozený chtíč, dole jsem cítil horko, pěkně mi zduřel do velkých rozměrů. Už jsem se nemohl dočkat, akorát jsem nepočítal s tím, že jen co si holka rozepne blůzku a odhalí prsa, tak vyteču. Polil mě pot, ale čím víc jsem chtěl, aby se zase postavil, tím víc to nešlo. Slečna mi nabídla vodu, namasírovala mě, řekla mi, ať si lehnu a vylezla si na mě a klidně a pomalu mě laskala. Tolik jsem to chtěl, ale ten pacholek ne a ne se postavit, dokonce se snažil zalézt mi do břicha. Málem jsem se rozbřečel, protože jestli se nebudu umět uspokojit, to nebylo tak důležité...

Ne?

Být jako mnich, oprostít se od tužeb světa, to není zlé. Ale kluci za mě zaplatili tři sta jüanů za sex a teď ty prachy měli vyhodit? Všichni jsme se stali oběťmi 4. června, společnost nás odvrhla, nikdo z nás